bij tal van nogal van elkaar verschil-lende instellingen en veel particulie-ren. Op zich is er geen enkel argument waarom een deel van deze boseige-naren niet gewoon door kunnen gaan met het planten van exoten. De parti-culiere natuurbescherming rekent het terecht tot haar primaire taak het bos als levensgemeenschap ontwikke-lingskansen te bieden. Laat anderen zich met het esthetische of economi-sche aspect bezighouden. Overigens kan ik stellen dat het Drentse Land-schap zich zeer veel moeite getroost om de haar toevertrouwde landgoe-deren te verfraaien. Nog deze winter zullen rond het landhuis op het land-goed Hoogdalen enige tientallen fraaie solitaire bomen worden geplant. Het zal dhr. Everts mogelijk deugd doen dat hierbij soorten als Gingko, Metasequoia, Esdoorns en andere

exoten of cultivars worden gebruikt.

De term "meervoudige doelstelling" doet mij huiveren.
Het is nu eenmaal onmogelijk om bos-sen, overal en altijd dezelfde funkties te laten vervullen. Het slot van het liedje is tot nu toe steeds geweest dat produktie en recreatie domineren over de natuurdoelstelling. Het is de specifieke taak van de particuliere na-tuurbescherming zich met name met dat laatste bezig te houden.

De samenleving heeft ons die taak op-gelegd en het is dan ook volstrekt on-terecht om het mogelijke schoon-heidsideaal van de gemiddelde belastingbetaler te hanteren als pres-siemiddel om natuurbeschermings-instanties bijvoorbeeld exoten te laten aanplanten.

De gedachtengang dat door het meer ruimte te geven aan produktiebossen de kosten voor het aanplanten van exoten kunnen worden terugverdiend, stuit bij mij op onbegrip. Waarschijnlijk omdat ik geen bosbouwer ben.

Tot slot moet mij van het hart dat ik de mening van dhr. Everts voor wat betreft de schoonheid van sommige exoten geheel deel. Mijns inziens horen deze boomsoorten echter eerder thuis in parken dan in bossen. De wens an-dere soorten in bosverband te planten is persoonlijk volstrekt legitiem. Het is echter onjuist om dit als een specifieke taak voor Het Drentse Landschap aan te merken. Ik hoop in het voorgaande te hebben aangegeven waarom.

BOEKBESPREKING Waldbau auf ökologische Grundlage
Dengier, A., Waldbau auf ökologische Grundlage, Band 2, Baumartenwahl, Bestandesbegründung und Bestandes-pflege, 6e völlig neubearbeite Auflage von E. Röhrig und
H. A. Gussone, Paul Parey, Hamburg & Berlin, 1990, 312 p.

Dengler's Waldbau is een van de standaardwerken uit de bosbouwliteratuur. De eerste uitgave dateert van 1930 en sindsdien is het diverse malen bewerkt en heruitgegeven. Het is een boek dat niet uitsluitend voor de wetenschap maar vooral ook voor de praktijk zijn betekenis heeft. Den-gier wijst in zijn voorwoord op zijn wetenschappelijke ach-tergrond, maar ook op zijn ervaring als houtvester, een zo belangrijke verbintenis, waarvan men de indruk krijgt, dat deze in de huidige academische bosbouwwereld wel eens vergeten wordt. Ook de bewerkers benadrukken het verband tussen wetenschap en praktijk.
Het is onmogelijk om voor de bosbouw een receptuur voor uit te voeren handelingen op te stellen, omdat de omstan-digheden in tijd en naar plaats verschillen. In deze ver-scheidenheid tracht Dengier toch enige structuur te bren-gen, een structuur, die enerzijds is gebaseerd op de standplaats, anderzijds op de boomsoort en de vorm van beheer. Ook heeft Dengier zich indertijd reeds zo breed mogelijk georiënteerd, waardoor het boek niet alleen be-tekenis kreeg voor de Duitse bosbouw, maar ook voor de bosbouw elders.

Bij de latere heruitgaven is Dengler's Waldbau in twee delen gesplitst. Het eerste deel behandelt de ecologische betekenis van het bos, het tweede deel handelt over boomsoorten keuze, aanleg en verzorging. Aangezien er vooral behoefte was aan dit laatste deel - het is enigszins vergelijkbaar met het door PU DOC en door de Dorsch-kamp uitgegeven "Aanleg en verzorging van bos en be-plantingen" - is dit deel het eerste herbewerkt en heruit-gegeven.

De uitgave is wat opzet en indeling betreft aan de moderne eisen aangepast. Het boek is uitermate goed leesbaar. De bewerkers, prof. Röhrig en prof. Gussone hebben niet nagelaten Dengler's breed opgezette oriëntatie uit te brei-den waardoor het boek een zeer algemeen bruikbaar karakter behoudt. Aan de natuurlijke verjonging wordt meer aandacht besteed; een aantal belangrijke houtsoor-ten wordt in dit opzicht apart behandeld. .De bewerkers hebben zich van veel relevant moderne literatuur op de hoogte gesteld en in de tekst verwerkt. Afgezien daarvan wijzen zij op de vele leemten die er in onze kennis omtrent het functioneren van bomen en het bos nog bestaan. Wei-nig gaat het boek in op de technische mogelijkheden voor de uitvoering van beheerswerkzaamheden en op de ver-banden met de beïnvloedingen door gebruik van geme-chaniseerde apparatuur in het bosmilieu,

Al met al een lezenswaardig boek voor de geïnteresseerde bosbouwer, maar tevens een handboek voor de beheer-der.
W. Hey

NEDERLANDS BOSBOUW TIJDSCHRIFT 1990